

Politikas konteksts

Notiek pakāpeniska virzība uz vispārēju konsensu attiecībā uz vides problēmu (jo īpaši klimata pārmaiņu un ar tām saistīto risku) risināšanu, pievēršot galveno uzmanību resursu nedrošībai, klimata nenoteiktībai, sociālai dislokācijai un augstām ekonomiskām izmaksām. Pieaug izpratne par vides problēmu atšķirīgo ietekmi uz sievietēm un vīriešiem, un veidiem, kādos dzimumu nelīdztiesība mazina sieviešu iespējas reaģēt uz apdraudējumiem; izpratni sekmē dati par sieviešu un vīriešu atšķirīgajiem patēriņa ieradumiem.

Klimata pārmaiņu mazināšana ES kopumā

- ES īsteno energoefektivitātes un ilgtspējīga transporta veicināšanas un oglekļa dioksīda uztveršanas un uzglabāšanas pasākumus, uzņemoties vadošo lomu starptautiskās konvencijās par klimata pārmaiņām.

Eiropas Savienības Padomes secinājumi (2012. gada jūnijs)

- Tajos uzsvērts, ka steidzami jāuzlabo dzimumu līdztiesība lēmumu pieņemšanā klimata pārmaiņu mazināšanas jomā, īpaši transporta un enerģētikas nozarē.
- Uzsvērts, ka ar dzimumu saistīti aizspriedumi un stereotipi veicina dzimumu segregācijas saglabāšanu izglītības sistēmā un darba tirgū, tostarp ekoloģiskās ekonomikas jomās, kas ir vissvarīgākās klimata pārmaiņu mazināšanā (piemēram, transporta un **enerģētikas nozarē**).

Eiropas Parlaments (2007.–2012. gads)

- Aicina Komisiju un Padomi nodrošināt, lai rīcība klimata pārmaiņu jomā negatīvi neietekmētu dzimumu līdztiesību, un klimata politikā iekļaut dzimumu līdztiesības aspektu.
- Ierosina pāriet uz ekoloģisko ekonomiku un aicina veikt pētījumus par šīs pārejas ietekmi uz sievietēm un sieviešu lomu tajā.

Eiropas Komisija

- Atzīst enerģētiku un transportu par prioritārām jomām (COM(2013) 216 *final*).

BPfA stratēģiskie mērķi un ES rādītāji

- K.1.** Visos līmeņos aktīvi iesaistīt sievietes ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā.
- K.2.** Integrēt dzimumu līdztiesības jautājumus un perspektīvu ilgtspējīgas attīstības politikā un programmās.
- K.3.** Stiprināt un veidot nacionāla, reģionāla un starptautiska līmeņa mehānismus, lai novērtētu attīstības un vides politikas ietekmi uz sievietēm.

Rādītāji šajā svarīgajā problēmjomā izstrādāti nesen, pēc ES prezidējošās valsts Dānijas iniciatīvas. Tā kā vides problēmas lielā mērā ietekmē sieviešu stāvokli, ar šiem rādītājiem vērtē sieviešu autoritāti būtiskās ar klimata pārmaiņām saistītu lēmumu pieņemšanas jomās, īpaši klimata pārmaiņu mazināšanas jomā. Ar tiem vērtē arī sieviešu un vīriešu īpatsvaru dabaszinātņu un tehnoloģiju jomā un analizē dzimumu segregāciju izglītības izvēlē. Vēl nav pieejami rādītāji par BPfA K jomas otro un trešo stratēģisko mērķi. Tāpēc šo mērķu — labāk integrēt dzimumu līdztiesības aspektu vides politikā un programmās — novērtējums būs jāveic vēlāk.

Jaunākie dati un informācija par šiem indikatoriem pieejama Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta izveidotajā datubāzē “Vīrieši un sievietes ES — fakti un skaitļi”, kas atrodas tīmekļa vietnē <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

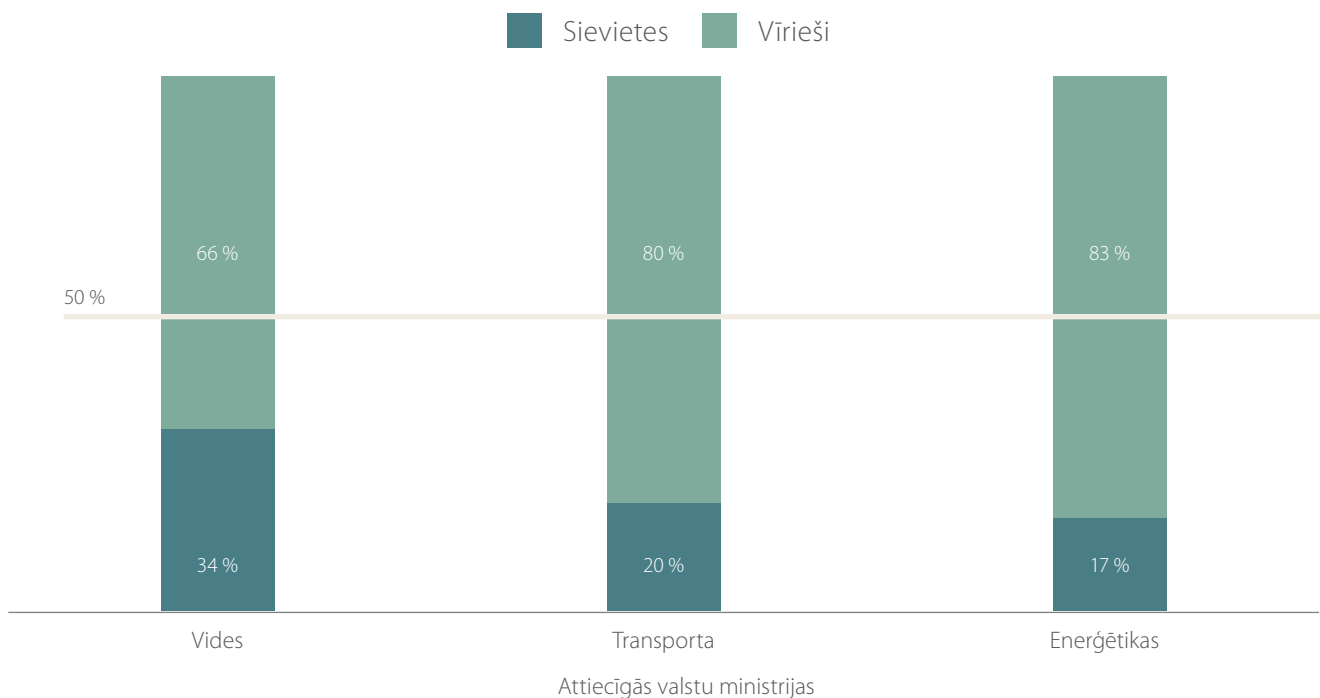
Konstatējumi saskaņā ar ES mēroga datiem

Sieviešu iesaistīšana ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā progresē lēni

Sieviešu iesaistīšana ar klimatu saistītu stratēģisku lēmumu pieņemšanā ir ne vien obligāta demokrātijas prasība, bet arī būtisks priekšnosacījums, lai izvērtētu, kā vides politika un programmas ietekmē sievietes un vīriešus. ES vairākums lēmumu pieņēmēju šajā jomā ir vīrieši, un valstu ministrijās, kas nodarbojas ar klimata pārmaiņu

SIEVIEŠU ĪPATSVARŠ AUGSTA LĪMEŅA AMATOS VALSTU MINISTRIJĀS, 2011. GADS

Avots: EIGE, Dzimumu līdztiesība un klimata pārmaiņas, 2012. gads.

jautājumiem, augstākā līmeņa amatus ieņem galvenokārt vīrieši. ES kopumā vides, enerģētikas un transporta ministrijās 2013. gadā 19 % vecāko ministru un 34 % augstākā līmeņa administratoru bija sievietes.

Salīdzinājumā ar enerģētikas un transporta nozari vides nozarē sievietes veiksmīgāk sasniedz augstus amatus. Vides ministrijās sievietes 2011. gadā bija vislabāk pārstāvētas, ieņemot aptuveni trešdaļu augstākā līmeņa amatu (34 %).

Līdzīgā kārtā sievietes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas ES mēroga klimata iestādēs. Attiecīgajos Eiropas Komisijas ģenerāldirektorātos sievietes 2013. gadā ieņēma aptuveni ceturtdaļu (27 %) ar lēmumu pieņemšanu saistītu amatu.

Sievietes plašāk pārstāvētas ar klimatu saistītās Eiropas Parlamenta (2010.–2014. gads) komitejās: sievietes ir 38 % no attiecīgo komiteju locekļiem un vislabāk pārstāvētas vides jomā, kur 49 % no Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komitejas locekļiem ir sievietes.

“Stikla griestu” efekts saglabājas gan dalībvalstu, gan ES līmenī — sieviešu īpatsvars augstākā līmeņa amatos proporcionāli samazinās.

Sieviešu skaits ar klimata pārmaiņām saistītu lēmumu pieņemšanā starptautiskā līmenī palielinās

Vislielākais sieviešu progress ir panākts ANO galvenajās klimata iestādēs, konkrēti, Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām

konsultatīvajās padomēs, kur laikposmā no 2009. līdz 2012. gadam sieviešu pārstāvība ir stabili pieaugusi.

Pēdējos piecos gados sieviešu īpatsvars ir pieaudzis arī ANO Pušu konferences delegācijās, lai gan mazākā mērā: no 36 % (2004.–2008. gads) līdz 39 % (2008.–2012. gads).

Ar tehnoloģijām saistītu studiju absolventu vidū turpina dominēt vīrieši

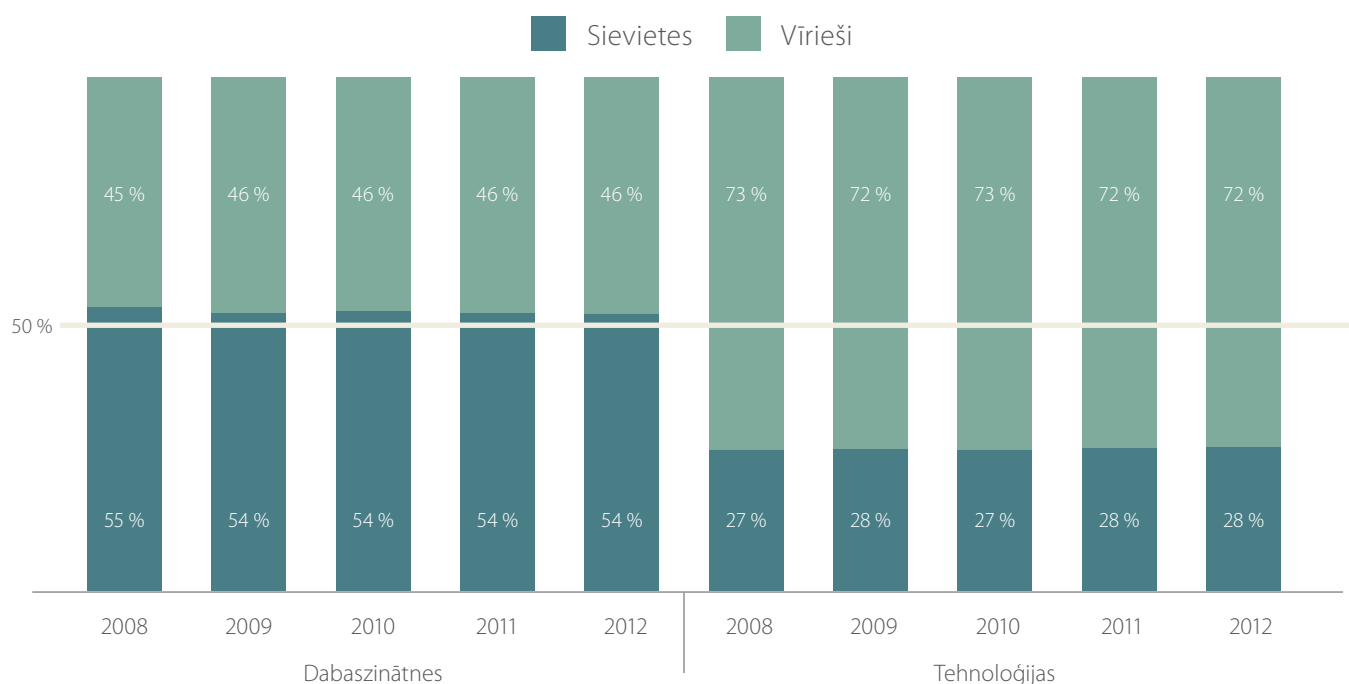
Karjerai vides, enerģētikas un transporta nozarē vajadzīgo kvalifikāciju parasti iegūst septiņās studiju jomās, ko iedala dabaszinātnēs (zinātnes par dzīvību un eksaktās dabaszinātnes) un tehnoloģijās (inženierzinātne un inženiera profesijas, ražošana un apstrāde, arhitektūra un celtniecība, transporta pakalpojumi un vides aizsardzība). ES dabaszinātņu jomā pastāv labs dzimumu līdzsvars, bet ar tehnoloģijām saistītu studiju jomu absolventu vidū turpina dominēt vīrieši.

Pamatojoties uz pieņēmumu, ka darba iespējas ar vidi saistītās nozarēs nodrošina minētajās studiju jomās iegūta kvalifikācija, sievietēm ir mazas vai ierobežotas izredzes iegūt attiecīgu darbu un veidot karjeru šajās nozarēs. No visiem ES elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas un transportēšanas un uzglabāšanas nozarē strādājošajiem 2010. gadā tikai piektdaļa (22 %) bija sievietes.

Atbilstoša izglītība nav vienīgais šķērslis, kas kavē sieviešu dalību un izaugsmi enerģētikas un transporta nozarē. Citi faktori ir saistīti ar noturīgiem dzimumu stereotipiem, vajadzību daudz ceļot un sievietēm nelabvēlīgu darba vidi.

SIEVIEŠU ĪPATSVARŠ TERCIĀRĀ LĪMEŅĀ ABSOLVENTU VIDŪ DABASZINĀTŅU UN TEHNOĻĪJU JOMĀ, 2008.–2012. GADS

Avots: Eurostat, izglītības statistika.

Tomēr var pieņemt, ka tehnoloģiju jomā iegūta izglītība un apmācība atvieglo darba atrašanu šajās nozarēs. Nepietiekama sieviešu pārstāvība šo studiju jomu absolventu vidū neļauj sasniegt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi samazināt dažādu darbinieku segmentāciju darba tirgū.

Tā apdraud arī Eiropas sieviešu un vīriešu līdztiesības stratēģijā 2010.–2015. gadam izvirzīto mērķu sasniegšanu; šajā stratēģijā ir atzīts, ka izglītības un darba tirgus segregācija ir viens no galvenajiem sieviešu un vīriešu darba samaksas atšķirības iemesliem.

Lietderīgas iniciatīvas

Dalībvalstis izmanto **dažādas pieejas dzimumu līdztiesības aspektu integrēšanai ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā**. Austrijas klimata programma ir veicinājusi sieviešu aktīvu iesaisti vides politikas lēmumu pieņemšanā un dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanā. Austrijas galvaspilsēta Vīne vairāk nekā divdesmit gadus ir centusies plānošanā ņemt vērā dzimumu līdztiesības aspektu, un pilsētplānošanā ir veiksmīgi integrēti ar dzimumu līdztiesību saistīti temati. Vācijā Federālā vides, dabas aizsardzības, būvniecības un kodoldrošības ministrija (*BMUB*) piemēro dzimumu līdztiesības pamatprincipu gan savas kompetences robežās, gan projektu finansēšanā ar partneru starpniecību.

Par integrētas pieejas dzimumu līdztiesības nodrošināšanai plašāku piemērošanu ziņo Lietuva, kur valsts programmās par iespēju vienlīdzību sievietēm un vīriešiem kopš 2003. gada pievērsta uzmanību sieviešu un vides jautājumiem. Pasākumi ietver sadarbības veicināšanu NVO starpā, šajā nolūkā vides projektos iekļaujot vienlīdzības jautājumus un izmantojot valdības vadītas vides programmas, tostarp iespēju vienlīdzīgi izmantot šo projektu rezultātus. Slovēnijā ar lauku attīstības programmu 2007.–2013. gadam sistemātiski ir atbalstīta iespēju vienlīdzība un visu pasākumu pieejamība. Jaunajā lauku attīstības plānā 2014.–2020. gadam iekļauti ilgtspējīgas attīstības mērķi. Lauksaimniecības un lauku attīstības pasākumus izmantos, lai paaugstinātu dzīves līmeni un uzlabotu dzimumu līdztiesību. Čehijas Republikas Vides ministrija 2010. gadā ir izstrādājusi pieeju dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanai projektos un plānos, kas ievērojami ietekmē vidi, piemēram, būvniecības, pilsētu apzaļumošanas un transporta pakalpojumu plānos, paredzot, piemēram, pasākumus ar sieviešu veselību cieši saistītu vielu savākšanai un noplūdes novēršanai.

PROGRESS UN ŠĶĒRŠĻI K JOMĀ "SIEVIETES UN VIDE"

PROGRESS	ŠĶĒRŠĻI
<ul style="list-style-type: none">Uzlabojusies sieviešu pārstāvība ar lēmumu pieņemšanu vides jomā saistītos amatos un UNFCCC konsultatīvo padomju starptautiskajās delegācijās.Palielinājies sieviešu skaits ar vidi saistītu studiju jomu absolventu un profesiju pārstāvju vidū.Lielāka uzmanība tiek pievērsta diskusijām par klimata pārmaiņu un dzimumu līdztiesības savstarpējo saistību.Dalībvalstu mērķis ir palielināt sieviešu īpatsvaru dabaszinātņu un tehnoloģiju izglītībā.	<ul style="list-style-type: none">Globālas problēmas, piemēram, klimata pārmaiņas, ietekmē sievietes un vīriešus atšķirīgi.Sievietes ir nepietiekami pārstāvētas ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanā visos līmeņos (nacionālā, Eiropas un starptautiskā).Sievietes ir nepietiekami pārstāvētas visu ar vidi saistītu studiju jomu absolventu vidū, bet jo īpaši ar enerģētiku un transportu saistītu studiju jomu absolventu, profesiju pārstāvju un politisku amatpersonu vidū.Ievērojot integrētu pieeju dzimumu līdztiesības nodrošināšanai vides politikā ir sarežģīts uzdevums, un vides stratēģijās reti tiek iekļauti dzimumu līdztiesības mērķi.Nav pietiekamas izpratnes par dzimuma aspektu enerģijas ražošanas un patēriņa modeļos.

ES turpmākā rīcība

- Gūt labāku izpratni par saistību starp dzimumu līdztiesību un vidi, lai ņemtu vērā vides politikas un programmu ietekmi uz sievietēm un vīriešiem.
- Risinot globālas problēmas (piemēram, klimata pārmaiņas, ekoloģiska izaugsme), efektīvi iekļaut dzimumu līdztiesības apsvērumus.
- Atzīt, ka sievietes var būt neaizsargātākas pret klimata pārmaiņām, īpaši ņemt vērā ietekmi uz minoritāšu grupu sievietēm.
- Nodrošināt politikas atbilstību dzimumu līdztiesības principam, līdzsvarojot sieviešu pārstāvību ar lēmumu pieņemšanu saistītos amatos, lai ņemtu vērā sieviešu vajadzības un ieguldījumu.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Sievietes und Vīriešīn in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:
Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-648-7
doi:10.2839/12559
MH-04-15-022-LV-N